

## Příbylová Květoslava: *Pluh, který zoral pláň* (1936) a *Řeka* (1957), jako úspěšný překlad filmů na vládní objednávku

Bakalářská práce IMS FSV UK Praha 2010

Oponentský posudek, vypracoval Doc. PhDr. Miloš Calda

Bakalářská práce Květoslavy Příbylové se věnuje nepříliš známému aspektu programu New Deal, který měl nejen pomoci krizi zmítanému americkému hospodářství, ale také americké kultuře. Vcelku známá je podpora spisovatelů (jedním z těch, které podpořil jeden z programů New Dealu, se stal v začátcích své kariéry John Steinbeck.). Květoslava Příbylová analyzuje dva dokumentární filmy režiséra Pare Lorentze, *Pluh, který zoral pláň*, a *Řeka*. Jak správně autorka zdůrazňuje, je financování filmů vládou v době míru v americkém kontextu velmi neobvyklé, na rozdíl od Evropy, kde stát využil filmu k propagování nedemokratických režimů, především v SSSR (význam filmu pro propagandu si uvědomoval již Vladimír I. Lenin) či v nacistickém Německu (autorka připomíná režisérku Leni Riefenstahlovou). Autorka konstatuje, že oba Lorentzovy filmy nesklouzly na propagandisticko-ideologickou úroveň, a ptá se – velmi relevantně – proč. Tato otázka představuje jakousi osu celé práce.

Na stránkách 23 až 31 autorka převyprávěla film *Řeka*, což působí poněkud rozvláčně a bylo asi zbytečné. Na druhé straně bych vyzdvihl její vcelku slušné překlady poetických textů použitých v tomto dokumentu. Nemohu zde nepřipomenout značný inspirativní význam řeky Mississippi pro americkou kulturu, ať již se jedná o krásnou literaturu (*Život na Mississippi* a *Huckleberryho Finna*, dvě vrcholná díla Marka Twaina) nebo o hudbu (v různých žánrech, například ve spirituálech, blues, country i jazzu).

Autorka projevila i slušnou znalost dějin dokumentárního filmu. Někde se však nevyhnula přejatým závěrům, které autor tohoto posudku považuje za více než sporné. Na str. 8 píše: „S všeobecnými levicovými tendencemi šel také v souhře fakt, [styl sic!] že zářný vzor, tedy mladý Sovětský svaz, nejen že si... za nejdůležitější umění vytkl film, ale dokonce se mu celá dvacátá léta dařilo toto předsevzetí naplnit.“ Zde snad mohla autorka dát slova „zářný vzor“ alespoň do uvozovek, vždyť za „zářný vzor“ považovali SSSR jen ti západní autoři, kteří neprokoukli sovětskou prolhanost a *techniques of hospitality* (to se přihodilo i jinak brilantnímu kritikovi společnosti George Bernardu Shawovi, a také první dámě USA Eleanor Rooseveltové při její návštěvě jednoho z táborů *Gulagu*).

Za nejpřínosnější – spolu s málo známými faktickými informacemi – považuji kapitolu „Co zabránilo filmům sklouznout k laciné propagandě?“ Autorka na tuto otázku odpovídá slovy: „volná ruka umělcova, zdravé konkurenční prostředí a svobodná kritika byly... hlavní faktory, díky nimž se vládní filmování v USA nezvrhlo v chrlení nanicovaté propagandy...“ (s. 40). Mohli bychom ještě dodat: demokracií kultivované politické prostředí, které vyneslo k moci prezidenta Franklina D. Roosevelta, člověka s rozhledem, který si dokázal vybírat schopné a osvědčené spolupracovníky, jimž se podařilo rozpoznat možnosti talentovaného filmaře a dát mu šanci svobodně se projevit.